

Handläggare
Marie Haesert
Telefon: 08-50825086

Till
Kommunstyrelsen

Remiss av Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

Kontorsutlåtande med hänvisning till kort remisstid

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2025/1633

Förvaltningens beslut

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat *Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel till socialnämnden (SOU 2025:119)*.

Människohandel är ett allvarligt brott som kränker mänskliga rättigheter och ofta är kopplat till organiserad brottslighet. EU antog 2011 ett direktiv för att stärka arbetet mot människohandel, och ett ändringsdirektiv 2024 skärper kraven ytterligare.

Utredningen föreslår bland annat införandet av brottet olaga tjänsteutnyttjande, en förenklad straffbestämmelse med fler exploateringsformer, förstärkt nationell samordning via Jämställdhetsmyndigheten samt förbättrad uppföljning och stödinsatser från Socialstyrelsen. Förvaltningen bedömer att förslagen kan stärka brottsofferperspektivet, särskilt för barn, underlätta lagstiftningens tillämpning och förbättra kommunernas arbete med stöd och skydd, men understryker behovet av tydliga ansvars- och samverkansvägar samt tillgång till resurser och kompetensutveckling. Förvaltningen uppmärksammar att utredningen betraktar barn och unga som rekryteras av vuxna kriminella för att begå brott som brottsoffer inom ramen för människohandel. Samtidigt finns lagförslag som innebär skärpta straff, inklusive fängelse, för barn från 13 år som begår sådana brott på uppdrag. Detta aktualiserar behovet av att tydliggöra hur dessa bedömningar ska förenas.

Socialförvaltningen

Storforsplan 36
Box 44
123 21 Farsta
Växel 08-50825000
Fax
socialforvaltningen@stockholm.se
<https://start.stockholm>

Utredningen föreslår att genomförandet i svensk lag och förordning sker den 1 januari 2027.

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund

Socialförvaltningen har genom kommunstyrelsen tagit emot Justitiedepartementets remiss av *Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)*.

Ärendet

Människohandel är ett allvarligt brott som kränker grundläggande mänskliga rättigheter och utgör en mycket lönsam form av organiserad brottslighet. EU antog 2011 ett direktiv¹ för att stärka arbetet mot människohandel. År 2024 antogs ett ändringsdirektiv² som ytterligare skärper kraven.

Utredningens uppdrag har varit att analysera dessa ändringar, bedöma vilka lagändringar som behövs i Sverige och ta hänsyn till Europarådets rekommendationer.³ Utredningen presenterar förslag för att genomföra det reviderade människohandelsdirektivet i svensk rätt. Avsikten är att höja ambitionsnivån i kampen mot människohandel i linje med direktivets ändrade motiv.

Utredningens förslag

- Att det ska införas ett nytt brott, olaga tjänsteutnyttjande, som utvidgar det kriminaliserade området och gör det straffbart att beställa eller nyttja en tjänst som tillhandahålls av en person som är utsatt för människohandel eller människoexploatering. Det förutsätter att beställaren eller användaren har vetskap om att tjänsteutföraren är utsatt för exploatering och innebär därmed inte något strikt ansvar eller generellt kontrollansvar. Brottet är i stället avsett att träffa situationer där det finns faktisk kännedom om utnyttjandet.
- Att straffbestämmelsen om människohandel ska formuleras på ett enklare och tydligare sätt, där fler exploateringsformer (tiggeri, brottslig verksamhet, surrogatmoderskap, tvångsäktenskap och illegal adoption) uttryckligen lyfts fram i lagtexten. Begreppet "annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte" ändras till "något annat jämförbart ändamål".
- Att åtgärder vidtas för att stärka offentliga aktörers samordning för att förebygga och bekämpa människohandel, bland annat genom att

¹ Direktiv 2011/36/EU

² Direktiv 2024/1712

³ Partskommittén för Europarådets konvention om bekämpande av människohandel (CETS nr 197, 2005) har den 15 december 2023 lämnat rekommendationer till Sverige, bland annat avseende identifiering av offer för människohandel och kriminalisering av användning av tjänster som tillhandahålls av offer för människohandel.

Jämställdhetsmyndigheten ges i uppgift att vara nationell samordnare mot människohandel enligt artikel 19.3 i direktivet.

- Att Jämställdhetsmyndigheten ges ett formellt ansvar för Sveriges vidarelussningsmekanism (NRM) och också utses till att vara nationell kontaktpunkt för den gränsöverskridande vidarelussningen av brottsoffer inom EU. Myndigheten får på detta vis också ett helhetsansvar för det strategiska arbetet mot människohandel i Sverige.
- Att uppföljningen och övervakningen av arbetet mot människohandel ska förstärkas genom att Institutet för mänskliga rättigheter ges i uppgift att fungera som oberoende organ enligt direktivet och Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.⁴
- Att Socialstyrelsen ges i uppdrag att dels kartlägga tillgången till boendeinsatser, dels ta fram stödmaterial och vidta kunskapshöjande åtgärder på området riktade till aktörer på kommunal och regional nivå.

Förändringarna i direktivet mot människohandel syftar till att stärka skyddet för individer som utsätts för denna brottslighet. Genom bättre samordning och utvärdering av arbetet förväntas fler brottsoffer få det stöd och skydd de behöver. Ändringarna förväntas också leda till att fler gärningspersoner lagförs, vilket både ger utsatta personer upprättelse och stärker rättssystemets förmåga att hantera brottsligheten.

På samhällsnivå lyfts det fram att människohandel ofta är en del av organiserad brottslighet och utgör en betydande inkomstkälla för kriminella nätverk. Genom att försvåra denna verksamhet kan direktivet bidra till att motverka organiserad brottslighet i stort.

En särskilt viktig del av direktivet rör barn, som pekas ut som en extra utsatt grupp. Organiserade kriminella grupper rekryterar och utnyttjar barn för att begå brott, och detta är en problematik som är högst relevant även i Sverige. Genom att uttryckligen föra in ”brottslig verksamhet” som en exploateringsform i straffbestämmelsen för människohandel tydliggörs att rekrytering och utnyttjande av unga i brottslighet kan utgöra människohandel. Förhoppningen är att detta ska leda till att fler som använder barn och unga i brottsliga syften kan dömas för människohandel, vilket i sig skulle vara ett viktigt steg i kampen mot den organiserade brottsligheten och mot rekryteringen av unga till kriminella miljöer.

Ändringsdirektivet trädde i kraft den 14 juli 2024, och utredningen föreslår att genomförandet i svensk lag och förordning sker den 1 januari 2027.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för strategi och utveckling och enheten mot prostitution och människohandel.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen ställer sig bakom direktivets övergripande syfte att stärka skyddet för utsatta personer, särskilt barn, och att motverka människohandel och exploatering i brottslig verksamhet.

Förvaltningen bedömer att förslaget kan bidra till att motverka efterfrågan på tjänster som tillhandahålls genom människohandel eller människoexploatering. Förvaltningen noterar samtidigt att det föreslagna straffansvaret, i enlighet med utredningen, förutsätter vetskap om exploateringen och inte innebär något generellt kontrollansvar för kommuner. Förslaget aktualiserar främst behovet av tydliga rutiner för hur kommunen ska agera när konkreta uppgifter om exploatering framkommer.

Förvaltningen delar bedömningen att en förenklad och tydligare straffbestämmelse, där fler exploateringsformer uttryckligen lyfts fram, kan underlätta lagstiftningens tillämpning. Särskilt viktigt är att "brottslig verksamhet" tydliggörs som en exploateringsform, eftersom detta stärker möjligheten att identifiera och lagföra vuxna som utnyttjar barn och unga i kriminalitet. Samtidigt bedömer förvaltningen att ändringen av rekvisitet från "annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte" till "något annat jämförbart ändamål" fortfarande riskerar att bli vag och svår att tolka i praktiken. Förvaltningen noterar att denna utredning fokuserar på att barn som utnyttjas av kriminella vuxna för att utföra brottsliga handlingar ses som brottsoffer och att det ska klassas som människohandel. Det kan utifrån detta vara svårt att förstå att lagförslaget om att barn från 13 år som begår dessa brott på uppdrag och därmed utsätts för människohandel, ska straffas med fängelse och med delvis borttagen åldersreduktion/straffrabatt. Det vill säga hårdare straff för den gruppen ungdomar som utnyttjas och exploateras inom ramen för människohandel av vuxna kriminella.

Förvaltningen välkomnar att Jämställdhetsmyndigheten får ansvar för vidareslussning och ett helhetsansvar som nationell samordnare på området, men understryker att ansvars- och samverkansvägar gentemot kommunerna och utrikesdepartementet måste vara tydligt definierade för att fungera i praktiken. Förvaltningen bedömer att förslaget kan stärka brottsofferperspektivet och bidra till att utsatta personer i högre utsträckning får sina rättigheter tillgodosedda. I

detta sammanhang bedöms det även vara fördelaktigt att myndigheten får ett formellt ansvar för identifiering av brottsoffer, då det i dagsläget kan göras av vem som helst, medan flera andra länder har en särskild aktör med formellt uppdrag att fastställa brottsoffers status. En sådan förändring skulle avsevärt stärka brottsofferperspektivet och tryggheten kring tillgång till stöd och skydd, både på kort och lång sikt. Det behöver också förtydligas hur identifiering av brottsoffer görs när det gäller barn och unga som utnyttjas att begå olika former av brottsliga handlingar och våldsdåd av kriminella vuxna.

Förvaltningen bedömer att det är angeläget att arbetet följs upp och övervakas på nationell nivå, eftersom detta kan ge kommunerna bättre underlag för sina insatser. Förvaltningen välkomnar även Socialstyrelsens åtgärder för kartläggning av boende och framtagande av stödmaterial, samtidigt som det understryks att tillgång till tillräckliga resurser och kompetensutveckling är avgörande för att direktivets intentioner ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds tillkommunstyrelsen som svar på remissen.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Betänkande av Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-02-09
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-02-09